

***Διδασκαλία και αξιολόγηση Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας στην Α΄ και Β΄ ΓΕ.Λ.
2021-2022***

Βλ. και συνοδευτικό αρχείο: «Κείμενα για επεξεργασία – Ν.Ε. Γλώσσα και Λογοτεχνία Α & Β ΓΕ.Λ. 2021-2022»

Δημακοπούλου Αλεξάνδρα – Σ.Ε.Ε. ΠΕ02 Φιλολόγων – ΠΕ.Κ.Ε.Σ. Πελοποννήσου

σχετικά θεσμικά έγγραφα

- Ομάδες και κλάδοι μαθημάτων, τρόπος και χρόνος εξέτασης και βαθμολόγησης,... τρόπος διατύπωσης των θεμάτων, βαθμολόγηση των γραπτών δοκιμίων των προαγωγικών και απολυτηρίων εξετάσεων του Γενικού Λυκείου.... - Υ.Α. 102474/Δ2, ΦΕΚ 4134 Β' /9-09-2021
- Καθορισμός εξεταστέας ύλης για τα μαθήματα της Α' και Β' τάξης Γενικού Λυκείου που εξετάζονται γραπτώς στις προαγωγικές εξετάσεις για το σχολικό έτος 2021-22 . - Υ. Α.103701/Δ2, ΦΕΚ 4254 Β' /15-09-2021
- Οδηγίες για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2021-2022 - Εγκύκλιος 116804/Δ2/17-09-2021, ΥΠ.ΑΙ.Θ. – Ι.Ε.Π.
- Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα «Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία» των Α' και Β' τάξεων Ημερησίου και Εσπερινού Γενικού Λυκείου ΦΕΚ 4402/Β/23/9/2021
- Τράπεζα θεμάτων <http://www.iep.edu.gr/el/anazitisi-thematon> ΙΕΠ: «διδακτική, παιδαγωγική, επιμορφωτική και αξιολογική διάσταση»

επίσης: σημαντικό

- Ν. 4823/2021 - ΦΕΚ 136/Α/3-8-2021 - Άρθρο 86 Αξιολόγηση μαθητών στις «ενδιάμεσες δοκιμασίες» των τετραμήνων: «Ειδικά για το μάθημα «Νέα Ελληνικά» [...], η διάρκεια της γραπτής δοκιμασίας είναι δίωρη. Ως προς τη μορφή τους, οι εν λόγω γραπτές δοκιμασίες μπορεί να συνδυάζουν ταυτόχρονα διαφορετικούς τύπους ερωτήσεων [...] και διαφορετικών επιπέδων δυσκολίας. Με τις γραπτές δοκιμασίες ελέγχονται κατά κύριο λόγο η αφομοίωση της διδαχθείσας ύλης, η ικανότητα συνθετικής και κριτικής ανάλυσης και εφαρμογής της στην καθημερινή πράξη και γενικότερα η πρόοδος των μαθητών”.

ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ - Ομάδες και κλάδοι μαθημάτων, ...και κάθε άλλο σχετικό θέμα: ΦΕΚ 4134 Β/9.9.2021

μη λογοτεχνικό

- Άρθρο, συνέντευξη, δοκίμιο, επιφυλλίδα, επιστολή, κριτική, χρονογράφημα, εισήγηση-ομιλία.
- Αυτοτελές, ελαφρώς διασκευασμένο, ή απόσπασμα.
- Το νοηματικό του περιεχόμενο : συναφές με κάποια από τις θεματικές ενότητες που ορίζονται στην εξεταστέα ύλη → **Βλ. Οδηγίες Διδασκαλίας**

- Είναι δυνατόν να συνοδεύονται από σύντομο εισαγωγικό σημείωμα χωρίς ερμηνευτικά σχόλια
- **Συνολική έκταση: έως δύο σελίδες (650-700 λέξεις)**
- Και τα δύο κείμενα: από την Τράπεζα Θεμάτων

λογοτεχνικό

- Ποίημα, διήγημα, νουβέλα, μυθιστόρημα ή θεατρικό έργο
- Αυτοτελές ή απόσπασμα
- → **Βλ. Οδηγίες Διδασκαλίας**

- Δεν είναι αναγκαία η «συνομιλία» των κειμένων στη διδακτική πράξη,
- δεν υπαγορεύεται από το ΦΕΚ,
- δεν αποκλείεται η αναλογική μεταξύ τους σχέση

Σύμφωνα με το Φ.Ε.Κ., τα κείμενα που δίνονται από την Τ.Θ. στους μαθητές/τριες κατά τις προαγωγικές εξετάσεις είναι μη διδαγμένα

Προγραμματισμός διδασκαλίας

- Καλό είναι να συνεργάζονται οι φιλόλογοι που διδάσκουν το μάθημα ανά τάξη, ώστε να διδάσκονται κοινά κείμενα **διαφορετικού είδους ή τύπου που να σχετίζονται νοηματικά με όλες τις διδακτέες/εξεταστέες θεματικές ενότητες**, (καθώς και να ανταλλάσσεται εκπαιδευτικό υλικό).

A ΓΕ.Λ.	B ΓΕ.Λ.
<ul style="list-style-type: none">• Γλώσσα, γλωσσική ποικιλία, οπτική γωνία, δημιουργικότητα της γλώσσας	<ul style="list-style-type: none">• Τύπος, Μ.Μ.Ε. - Δημοσιογραφία
<ul style="list-style-type: none">• Γλωσσομάθεια	<ul style="list-style-type: none">• Πληροφόρηση/δημοσιογραφία/Τύπος/Μ.Μ.Ε.
<ul style="list-style-type: none">• Αναλφαβητισμός	<ul style="list-style-type: none">• Εργασία
<ul style="list-style-type: none">• Διάλογος	<ul style="list-style-type: none">• Ελεύθερος χρόνος
<ul style="list-style-type: none">• Εφηβεία	<ul style="list-style-type: none">• Επάγγελμα/επιλογή επαγγέλματος
<ul style="list-style-type: none">• Αγάπη και έρωτας	<ul style="list-style-type: none">• Στερεοτυπικές αντιλήψεις
<ul style="list-style-type: none">• Ενδυμασία και μόδα	<ul style="list-style-type: none">• Φυλετικός και κοινωνικός ρατσισμός
<ul style="list-style-type: none">• Γηρατειά και νεότητα	<ul style="list-style-type: none">• Τέχνη;;;
<ul style="list-style-type: none">• Το κωμικό και η σημασία του γέλιου	

ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ

❖ Τέσσερα (4)

❖ Προτείνεται:

- να είναι διαβαθμισμένης δυσκολίας
- και να τίθενται περιορισμοί στην έκταση των απαντήσεων (όπου χρειάζεται).

Τα θέματα Α και Β αφορούν το **μη λογοτεχνικό** κείμενο.
Από αυτά το Α λαμβάνεται από την Τράπεζα Θεμάτων,
το Β το διατυπώνει ο/η εκπαιδευτικός.

Τα θέματα Γ και Δ αφορούν το **λογοτεχνικό** κείμενο.
Από αυτά **το Γ το διατυπώνει ο/η εκπαιδευτικός,**
το Δ λαμβάνεται από την Τράπεζα Θεμάτων.

ΘΕΜΑ Α: 3 ερωτήματα
(Α1: 10 + Α2:10 + Α3: 15 – Σύνολο: 35 μονάδες)
Τράπεζα Θεμάτων

A1.
(1^ο ερώτημα)
10 μονάδες
Από την Τ.Θ.

A1

Αφορά :

- την κατανόηση του κειμένου
ή
- τη συνοπτική απόδοση των απόψεων/θέσεων που διατυπώνονται για ένα από τα πραγματευόμενα στο κείμενο θέματα.

A1 (ΤΘ) Συνοπτική απόδοση

Σάκη Ιωαννίδη, Η γλώσσα σε καραντίνα - 14433

- **1ο υποερώτημα (μονάδες 10) από Τ.Θ.**

Ποιες επιπτώσεις έχουν για τη γλώσσα διάφορες κρίσεις που αντιμετωπίζει η κοινωνία και πού οφείλονται, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1; (60-80 λέξεις)

Εναλλακτικές ερωτήσεις (από εμάς)

- Πώς αιτιολογείται, σύμφωνα με το κείμενο 1 η επανάληψη στερεότυπων φράσεων και λέξεων στις περιόδους κρίσης; (60 περίπου λέξεις).
- Πώς αντιλαμβάνεστε το νόημα της παρακάτω θέσης του συντάκτη του κειμένου; «Η γλώσσα του πομπού φορτίζει τον δέκτη. Μπορεί, όμως, να γίνει φάρμακο πριν στάξει φαρμάκι». (60 περίπου λέξεις).
- Ο αρθρογράφος στην παρ. 3 γράφει: «Τώρα ο κορωνοϊός, δικαιωματικά, προσβάλλει σφόδρα τα επίθετα, τα ρήματα και τα ουσιαστικά της γλώσσας και το θέμα της κάθε συζήτησης». Διαβάζοντας προσεκτικά το περιεχόμενο της συγκεκριμένης παραγράφου, προσπαθήστε να εξηγήσετε τι σημαίνει ότι ο κορωνοϊός «προσβάλλει» σφόδρα τα επίθετα, τα ρήματα και τα ουσιαστικά της γλώσσας και το θέμα της κάθε συζήτησης (60 -70 λέξεις).
- Τι εννοεί ο αρθρογράφος με τη φράση «Τώρα ο κορωνοϊός, δικαιωματικά, προσβάλλει σφόδρα τα επίθετα, τα ρήματα και τα ουσιαστικά της γλώσσας και το θέμα της κάθε συζήτησης»; Να αποδώσετε το νόημα που δίνετε σε 60-70 λέξεις.
- Διατυπώσεις με Σωστό και Λάθος.

Ανάλογα με το κείμενο, στην Τ.Θ. είναι πιθανό να δούμε διατυπώσεις όπως:

- Σε 60 – 80 λέξεις να συνοψίσεις τις απόψεις του συγγραφέα του Κειμένου 1 για.....
- Ποιοι είναι οι παράγοντες που συμβάλλουν, σύμφωνα με τον συγγραφέα στην εμφάνιση του Χ φαινομένου [και ποια αποτελέσματά του αναφέρει]; Να απαντήσετε σε 60-80 λέξεις [βασιζόμενοι στις παραγράφους του κειμένου 1].

Προτεινόμενη μοριοδότηση του Α1: 10 μονάδες

- ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ : 5 ΜΟΝΑΔΕΣ
- ΟΡΓΑΝΩΣΗ/ΔΟΜΗ : 3 ΜΟΝΑΔΕΣ
- ΓΛΩΣΣΑ/ΕΚΦΡΑΣΗ : 2 ΜΟΝΑΔΕΣ

A2.
(2ο ερώτημα)
10 μονάδες
Από την Τ.Θ.

A.2. :

Αφορά την οργάνωση του λόγου:
συνοχή,
συνεκτικότητα,
τρόποι ανάπτυξης,
συλλογιστική πορεία.

A2: 2^ο υποερώτημα: Τ.Θ. Σάκη Ιωαννίδη, Η γλώσσα σε καραντίνα - 14433

Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 («Συμβαίνει στη διάρκεια μεγάλων κρίσεων ... και το θέμα της κάθε συζήτησης.») ο συγγραφέας χρησιμοποιεί δύο παραδείγματα. Ποια είναι αυτά (μονάδες 4) και ποια θέση του ενισχύουν (μονάδες 6);

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Θ.

Παραδείγματα: α. η οικονομική κρίση («κρίση», «μέτρα», «κρίσιμες αποφάσεις», «κρίσιμες αξιολογήσεις») και β. η πανδημία («Είμαστε ακόμη στην αρχή», «οι επόμενες μέρες είναι κρίσιμες», «ο αόρατος εχθρός», «κοινωνική απόσταση», «περιορισμός», «απομόνωση», «κρούσμα», «μέτρα», «καμπύλη», «καραντίνα», «θετικός», «αρνητικός» και, βέβαια, «μένουμε σπίτι»)

- Ενίσχυση της αρχικής στην παράγραφο θέσης του συντάκτη: «Συμβαίνει στη διάρκεια μεγάλων κρίσεων να φτωχαίνει το λεξιλόγιό μας και η συζήτηση να γίνεται μονοθεματική» (θεματική πρόταση)

Εναλλακτικές ερωτήσεις (από εμάς)

- Πώς εξελίσσεται η πορεία της σκέψης του συντάκτη; Από ποια περίσταση ξεκινά και σε ποιο γενικό συμπέρασμα καταλήγει;
- Αναφορικά με την τελευταία παράγραφο: θα μπορούσε να ζητηθεί: **πώς οργανώνεται ο λόγος στην τελευταία παράγραφο του κειμένου;** (αίτιο: η επανάληψη φράσεων και λέξεων – αποτέλεσμα: προσφέρει άμυνα, αλλά και επίταση της σύγχυσης, κυρίως της ψυχολογικής, μπορεί να λειτουργήσει θετικά, ως φάρμακο, ή/και αρνητικά, ως φαρμάκι για τον δέκτη).

A2. Οργάνωση λόγου (ΤΘ) - διατυπώσεις

- Η πρώτη με τη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 συνδέονται νοηματικά μεταξύ τους με τη σχέση αιτίου – αποτελέσματος. Να περιγράψεις με συντομία ποια είναι η αιτία που διατυπώνεται στην πρώτη παράγραφο και ποιο το αποτέλεσμα στη δεύτερη (14415).
- Να εντοπίσεις στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 δύο γλωσσικές επιλογές που χρησιμεύουν στη **συνοχή του λόγου** ανάμεσα στις περιόδους λόγου και τα νοήματά τους (14416).
- α. **Ποια νοηματική σχέση συνδέει την πρώτη με τη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1;** β. Ποια γλωσσικά στοιχεία τις συνδέουν; (14418)
- «...»: στην πρώτη απάντηση του συνεντευξιαζόμενου που αναγράφεται στο Κείμενο 1 χρησιμοποιείται η αναλογία. Να βρεις τα μέλη της (μονάδες 6) και να δικαιολογήσεις την επιλογή της (μονάδες 4) (14420).
- Ωστόσο (3η παράγραφος, Κείμενο 1): Ποιον **ρόλο έχει η λέξη στη συνοχή του λόγου** (μονάδες 2), ποια **νοηματική σχέση εκφράζει** (μονάδες 2) και πόσο **λογική είναι αυτή η σχέση με κριτήριο το νόημα που προηγείται;** (μονάδες 6) (14425).

14425 - Α2 ερώτηση

Όλοι μας έχουμε ανάγκη να εκπέμπουμε και να αποδεχόμαστε αγάπη με όλους τους παραπάνω τρόπους. Η ανάγκη ενός ανθρώπου να τροφοδοτεί και να τροφοδοτείται με αγάπη διατηρείται ακόρεστη², διότι πρόκειται για μια ανάγκη που χρειάζεται συνεχώς ικανοποίηση. Όσα αποθέματα αγάπης κι αν έχει κάποιος, πάντοτε χρειάζεται περισσότερη. Ασφαλώς, η σημασία της αγάπης που λαμβάνει ένα παιδί τα πρώτα χρόνια της ζωής του είναι αδιαμφισβήτητη. Αυτή θέτει τα θεμέλια της αυτοεκτίμησης και της εμπιστοσύνης στον εαυτό του και τους άλλους, της μετέπειτα καλής ψυχικής υγείας. Ωστόσο, η αγάπη είναι απαραίτητη και αναγκαία όλα τα χρόνια της ζωής του ανθρώπου και της οικοδόμησης των διαπροσωπικών σχέσεων.

A2. ΤΘ - διατυπώσεις

- Να γράψεις δύο λέξεις με τις οποίες συνδέονται οι περίοδοι λόγου στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 4) και να αποδώσεις τη νοηματική σχέση που εκφράζει η καθεμία. (μονάδες 6) (14426).
- Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 η συγγραφέας οργανώνει τον λόγο της με αιτιολόγηση. Τι πετυχαίνει, κατά τη γνώμη σου, με αυτήν την επιλογή της; (14427).
- Να εντοπίσεις δύο γλωσσικές επιλογές με τις οποίες συνδέονται νοηματικά η τρίτη με την τέταρτη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 4) και να αιτιολογήσεις τη χρήση τους (μονάδες 6) (14428).
- Ποιος είναι ο βασικός ισχυρισμός του συγγραφέα στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 5); Πώς ο τρόπος που επιλέγει να αναπτύξει τη συγκεκριμένη παράγραφο συμβάλλει στην ενίσχυση αυτού του ισχυρισμού (μονάδες 5); (14429).
- Ποια συλλογιστική πορεία (επαγωγική ή παραγωγική) ακολουθεί ο αρθρογράφος στην X παράγραφο του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας με αναφορές στο περιεχόμενό της παραγράφου.

A2. ΤΘ - διατυπώσεις

- Σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει ο συγγραφέας στην έβδομη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 2), με ποια λέξη αυτό διατυπώνεται (μονάδες 2) και με ποια επιχειρήματα καταλήγει σε αυτό; (μονάδες 6) (14434).
- Η αρθρογράφος επιλέγει να αναπτύξει τη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 κυρίως με παραδείγματα. Να εντοπίσεις τα σημεία όπου βρίσκονται και να εξηγήσεις για ποιους λόγους έγινε η παραπάνω επιλογή. (14435).
- Ο συγγραφέας του Κειμένου 1 στην πρώτη παράγραφο αξιοποιεί τις μεθόδους του ορισμού και της διαίρεσης. Να εντοπίσεις τα χωρία που εμφανίζεται η κάθε μέθοδος (μονάδες 4). Τι θέλει να πετύχει ο συγγραφέας επιλέγοντας τον ορισμό και τη διαίρεση; (μονάδες 6) (14436)
- Αφού επιλέξεις τον σωστό συνδυασμό μεθόδων (α, β ή γ) με τις οποίες αναπτύσσεται η δεύτερη παράγραφος του Κειμένου 1 («Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης ... με τη συμμετοχή γλωσσολόγων ανθρωπολόγων και άλλων επιστημόνων») (μονάδες 4), να αποδώσεις επιγραμματικά τα δύο μέρη της αντίθεσης αξιοποιώντας κατάλληλες διαρθρωτικές λέξεις. (μονάδες 6)
 - α. Σύγκριση-αντίθεση και αιτιολόγηση
 - β. Σύγκριση-αντίθεση και αίτιο-αποτέλεσμα
 - γ. Σύγκριση-αντίθεση και παραδείγματα (14437)

A2. ΤΘ - διατυπώσεις

- Να επισημάνεις τον τρόπο (α, β ή γ) με τον οποίο συνδέεται η δεύτερη με την τρίτη παράγραφο του Κειμένου Ι; (μον. 2)

α. με παραγωγική συλλογιστική πορεία (από το γενικό στο ειδικό)

β. με πρόσθεση

γ. με σύγκριση-αντίθεση

Να καταγράψεις τη **διαρθρωτική λέξη/φράση** με την οποία επιτυγχάνεται η **νοηματική σύνδεση** μεταξύ των παραγράφων αυτών (μονάδες 2) και να τεκμηριώσεις τους λόγους που, κατά τη γνώμη σου, η συντακτική ομάδα του περιοδικού επέλεξε αυτόν τον τρόπο σύνδεσης των νοημάτων. (μονάδες 6) (14438)

- Ρόλος του προλόγου σε ένα κείμενο είναι να μας εισάγει στο θέμα και να κεντρίσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Πιστεύεις ότι η εισαγωγή στο Κείμενο 1 υπηρετεί τους παραπάνω στόχους; Τεκμηρίωσε την απάντησή σου με συντομία (14445).
- Να περιγράψεις με συντομία τη λογική πορεία με την οποία από τις προηγούμενες παραγράφους η συντάκτρια του Κειμένου 1 καταλήγει στο συμπέρασμα που διατυπώνει στην αρχή της τέταρτης παραγράφου, όπως φαίνεται με τη χρήση του συμπερασματικού συνδέσμου «λοιπόν».

A3.
(3ο ερώτημα),
15 μονάδες
Από την Τ. Θ.

A3:

Αφορά τη λειτουργία μορφοσυντακτικών δομών του κειμένου, τις επικοινωνιακές συνθήκες, πλαίσιο, τους στόχους, τους σημειωτικούς τρόπους, τις βασικές κειμενικές λειτουργίες, το λεξιλόγιο, τις γλωσσικές ποικιλίες υφολογικά στοιχεία, τη στίξη

A3 (ΤΘ) Σάκη Ιωαννίδη, Η γλώσσα σε καραντίνα - 14433

- **3ο υποερώτημα (μονάδες 15)**

Ποιο **σημείο στίξης** χρησιμοποιεί κατά κύριο λόγο ο συγγραφέας στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 5); Να εξηγήσεις τη **λειτουργικότητα αυτής της επιλογής** ως προς απόδοση του **προβληματισμού** του κειμένου και τη **διέγερση του ενδιαφέροντος** του αποδέκτη του μηνύματος (μονάδες 10).

- Κυρίαρχο σημείο στίξης: τα εισαγωγικά: αποδίδουν τις στερεότυπες επαναλαμβανόμενες φράσεις που χρησιμοποιούνται την εποχή της κρίσης – διεγείρει το ενδιαφέρον του αναγνώστη και τον προβληματίζει σχετικά με τον λόγο της παράθεσης όλων αυτών των φράσεων σε εισαγωγικά – στην κάθε περίπτωση αναλυτικά η λειτουργία τους.
- Αν θεωρούσαμε ως κυρίαρχο σημείο στίξης το κόμμα που δημιουργεί ασύνδετο σχήμα: τότε πια θα μιλούσαμε για το ρόλο του ασύνδετου σχήματος – σχήμα και όχι σημείο στίξης.

A3 (ΤΘ) Σάκη Ιωαννίδη, Η γλώσσα σε καραντίνα - 14433

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Θ.

Τα εισαγωγικά αποτελούν έναν σημειολογικό χαρακτήρα γραφής και χρησιμοποιούνται για να σημάνουν στον γραπτό λόγο ό,τι εκφράζουν οι επιτονικές κυμάνσεις της φωνής του ομιλητή. Ως σχολιαστικό σημείο στίξης, λοιπόν, συνδέουν από την πρώτη κιόλας παράγραφο τον τίτλο του άρθρου με το περιεχόμενό του και επικυρώνουν την κυρίαρχη θέση του συντάκτη αναφορικά με τον «περιορισμό» και την «ένδεια» από την οποία χαρακτηρίζεται η γλώσσα, όταν η κοινωνία διέρχεται μια κρίση σε οποιονδήποτε τομέα της κοινωνικής ζωής (υγειονομικό, οικονομικό κλπ). Με τις φράσεις αυτές που αποδίδουν τον καθημερινό, προφορικό λόγο αποδίδεται με πιο λειτουργικό τρόπο (αμεσότητα, ενεργοποίηση ενδιαφέροντος του δέκτη) το θέμα του κειμένου.

- Αποτέλεσμα της εκτεταμένης χρήσης των εισαγωγικών είναι η διέγερση του ενδιαφέροντος του/της αναγνώστη/-στριας και η καλύτερη κατανόηση του μηνύματος από τον αποδέκτη του είτε όταν αυτά χρησιμοποιούνται για λέξεις/εκφράσεις με μεταφορική σημασία («ο αόρατος εχθρός») είτε όταν χρησιμοποιούνται για έμφαση («μένουμε σπίτι») είτε όταν χρησιμοποιούνται για την ακριβή απόδοση των όρων που χρησιμοποιήθηκαν από τον/την ομιλητή/-τρια σε ευθύ λόγο («κρούσμα», «καμπύλη» κλπ)

Εναλλακτικές ερωτήσεις (από εμάς)

- Ο τίτλος του κειμένου θεωρείτε ότι προϊδεάζει τον αναγνώστη για το περιεχόμενο του κειμένου; (6 μονάδες). Να δείξετε τη νοηματική σχέση ανάμεσα στον τίτλο και το βασικό μήνυμα του κειμένου (9 μονάδες).
- Στις υπογραμμισμένες φράσεις του Κειμένου 1 η χρήση της γλώσσας είναι μεταφορική/συνυποδηλωτική ή αναφορική/δηλωτική (μονάδες 5); Να ξαναγράψεις τις φράσεις με την αντίθετη χρήση από αυτήν που επεσήμανες, προσέχοντας ώστε να μην αλλοιωθεί το νόημα (μονάδες 10)

A3 – διατυπώσεις από Τ.Θ.

- Να εντοπίσεις τέσσερα αντιθετικά ζεύγη που σχηματίζουν οι λέξεις / φράσεις στην 1η παράγραφο του κειμένου 1. (μονάδες 8) Τι νομίζεις ότι επιδιώκει να επιτύχει ο αρθρογράφος με τη χρήση τους ; (μονάδες 7) (14478).
- Να **αλλάξεις το πρόσωπο** στα υπογραμμισμένα ρήματα της πρώτης απάντησης του Γούντι Άλλεν από πρώτο πληθυντικό / πρώτο ενικό πρόσωπο σε τρίτο πληθυντικό, προβαίνοντας σε όσες άλλες αλλαγές είναι απαραίτητες (μονάδες 10). Ποια διαφοροποίηση παρατηρείς ως προς το **ύφος του λόγου** (μονάδες 5); (14479).
- Πρόθεση της αρθρογράφου στο Κείμενο 1 είναι να **ευαισθητοποιήσει τους αναγνώστες** για τους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας. Να εντοπίσετε στο κείμενο **τρεις γλωσσικές επιλογές** με τις οποίες επιχειρεί να επιτύχει τον σκοπό της. (14496).

Ονοματοποίηση

- Να ξαναγράψεις τις παρακάτω φράσεις του κειμένου 1, μετατρέποντας τις υπογραμμισμένες ρηματικές φράσεις σε ονοματικές, σύμφωνα με το παράδειγμα (10 μονάδες). Ποια αλλαγή παρατηρείς ως προς το ύφος λόγου (5 μονάδες); Παράδειγμα: ... με στόχο να αναγνωριστεί η συμβολή των ηλικιωμένων → με στόχο την αναγνώριση της συμβολής των ηλικιωμένων

1) αφιερώνουν μόλις 50 λεπτά για να φροντίσουν κάποιον (3η παράγραφος) →

2) όχι μόνο γιατί συνεχίζουν (4η παράγραφος) →

3) να προσφέρουν (4η παράγραφος) →

3) Ο στόχος της ...ήταν και παραμένει να σχεδιάζει προγράμματα δράσης ... (5η παράγραφος) →

4) για να εξασφαλίσει μία ποιοτική και αξιοπρεπή διαβίωση στην ευαίσθητη αυτή κοινωνική ομάδα. (5η παράγραφος) →

(14481)

A3 – διατυπώσεις από Τ.Θ.

- Να αναλύσεις τα σύνθετα ρήματα και ουσιαστικά του κειμένου, τα οποία σημειώνονται με υπογράμμιση, στα συνθετικά τους. Να συμβουλευτείς και τα παραδείγματα: Παραδείγματα: ανακατατάξεων → ανά + κατά + τάσσω / να ανταποκριθούν → αντί + από + κρίνω (14483)

1. αποτελούν (1η παράγραφος) →	9. καθοδήγηση (4η παράγραφος) →
2. μεταβάσεις (1η παράγραφος) →	10. προσμονή (5η παράγραφος) →
3. να διαμορφώσουν (1η παράγραφος) →	11. συμβάλλουν (5η παράγραφος) →
4. αναμένεται (2η παράγραφος) →	12. εντάσεις (5η παράγραφος) →
5. να αναλάβουν (2η παράγραφος) →	13. να αναγνωρίζουν (7η παράγραφος) →
6. να προβούν (3η παράγραφος) →	14. αντιδράσεις (7η παράγραφος) →
7. να επιτρέπουν (3η παράγραφος) →	15. να επεξεργαστούν (7η παράγραφος) →
8. να επαναπροσδιορίσουν (3η παράγραφος)
→	

A3 – διατυπώσεις από Τ.Θ.

- **Ανθούν, όγκο, ρών, περάσουν, πλουραλιστική:** Γράψε από μια **συνώνυμη** για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις προσπαθώντας να τις αποδώσεις με κυριολεκτική σημασία στο γλωσσικό περιβάλλον των προτάσεων στις οποίες βρίσκονται (14493).
- Μετασχηματισμός **ρηματικού προσώπου και αλλαγή ύφους** (14494).
- Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση σε καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1. (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι ορθή):
 1. Στην περίοδο λόγου «Οι σημερινοί έφηβοι γρήγορα μεγαλώνουν... και χρήσης του ελεύθερου χρόνου τους.» (1 η παράγραφος απάντηση) η επανάληψη του επιρρήματος «γρήγορα» γίνεται, προκειμένου να:
 - επισημανθούν οι συνέπειες της εφηβείας
 - επισημανθεί η ταχύτητα των αλλαγών στην εφηβεία
 - δημιουργηθεί ειρωνεία από την πλευρά της συνεντευξιαζόμενης
 - επισημανθεί η ταχύτητα στην ηλεκτρονική εποχή (14495)

A3 – διατυπώσεις από Τ.Θ.

- Στις υπογραμμισμένες φράσεις του Κειμένου 1 η χρήση της γλώσσας είναι **μεταφορική/συνυποδηλωτική ή αναφορική/δηλωτική** (μονάδες 5); Να ξαναγράψεις τις φράσεις με την αντίθετη χρήση από αυτήν που επεσήμανες, προσέχοντας ώστε να μην αλλοιωθεί το νόημα (μονάδες 10) (14506).
- Σε πολλές περιπτώσεις στο κείμενο 1 χρησιμοποιούνται όροι με **πρώτο συνθετικό το «αυτο»**. Να εντοπίσεις τρεις τέτοιες λέξεις (μονάδες 3), τη σημασία που τους προσδίδει αυτό το συνθετικό (μονάδες 6) και την **επίδραση που έχει στον αναγνώστη η συχνή χρήση ανάλογων λέξεων**. (μονάδες 6) (14507).
- *«η γλώσσα έχει μπει και η ίδια σε καραντίνα», «Τώρα ο κορωνοϊός, δικαιωματικά, προσβάλλει σφόδρα τα επίθετα,...»*, *«Είναι μια σειρά λέξεων και φράσεων που επαναλαμβάνονται με ακρίβεια ρολογιού»*, *«ανακυκλώνονται στις επίσημες ανακοινώσεις»*, *«Η γλώσσα του πομπού φορτίζει τον δέκτη»*: Στις παραπάνω φράσεις του Κειμένου 1 η χρήση της γλώσσας είναι **μεταφορική/συνυποδηλωτική ή αναφορική/δηλωτική**; (μονάδες 6) Να ξαναγράψεις τις φράσεις με την αντίθετη χρήση από αυτήν που επεσήμανες παραπάνω, προσέχοντας ώστε να μην αλλοιωθεί το νόημά τους. (μονάδες 9) (14508)

A3 – διατυπώσεις από Τ.Θ.

- Στα παραπάνω υπογραμμισμένα σημεία επιλέγεται ένα ύφος που ταιριάζει στον προφορικό ή τον γραπτό λόγο; (μονάδες 3) Τι επιτυγχάνεται με την επιλογή αυτή; (μονάδες 6) Να μετασχηματίσεις εκφραστικά ή και συντακτικά τα σημεία αυτά, ώστε πλέον να παραπέμπουν σε πιο σοβαρό ύφος, αν το θεωρείς προφορικό, ή το αντίστροφο (μονάδες 6) (14509).
- Βιώνουν, αυτονομία, κρίσιμο, ρήξεις, κηδεμονία: Για καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις του Κειμένου 1 να γράψεις μια **νοηματικά ισοδύναμη λέξη**, προσέχοντας ώστε να μη διαφοροποιηθεί το νόημα στο γλωσσικό περιβάλλον στο οποίο βρίσκονται (14511).

ΕΠΙΣΗΣ

- Η αναγνώριση ευθύ ή πλάγιου λόγου, η λειτουργία τους, η μεταγραφή αποσπάσματος από ευθύ σε πλάγιο λόγο, η εναλλαγή ευθύ και πλάγιου: Τι κερδίζει ή τι χάνει το κείμενο με την αλλαγή αυτή;
- Γλωσσικές επιλογές (ρηματικό πρόσωπο, χρόνος και εγκλίσεις, λειτουργία της γλώσσας κ.λπ.) και η λειτουργία τους – εξυπηρετούν το στόχο του κειμενογράφου; κλπ).
- Συνώνυμα και Αντώνυμα ενταγμένα στο γλωσσικό περιβάλλον
- Ύφος – εντοπισμός σημείων που δείχνουν ότι το ύφος είναι ειρωνικό
- Λειτουργία όλων των σημείων στίξης, επανάληψης λέξεων, επιθέτων

Τροπικότητα

- Ζητείται μετασχηματισμός ώστε το **ύφος από απόλυτο να γίνεται μετριοπαθές**

Π.χ. «Από την άλλη πλευρά, εκείνοι που μάχονται υπέρ της ελευθερίας των παιδιών να φορούν τα ρούχα της επιλογής τους και όχι στολή, υποστηρίζουν ότι τα παιδιά δεν πρέπει να καταπιέζονται. Το ντύσιμο είναι χαρά και τα παιδιά πρέπει να έχουν την ελευθερία της έκφρασης και μέσα από το ντύσιμό τους.» Να ξαναγράψεις το χωρίο κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές, ώστε **το ύφος** των αρνητών της σχολικής ποδιάς **να μετατραπεί από απόλυτο σε μετριοπαθές** (10 μονάδες). Θεωρείς ότι **το μετριοπαθές ύφος θα ήταν πιο πειστικό για τους αναγνώστες του κειμένου ή όχι;** Να αιτιολογήσεις σύντομα την απάντησή σου (5 μονάδες) (14438).

Τροπικότητα

- Η συγγραφέας χρησιμοποιεί κυρίως **Οριστική έγκλιση στα ρήματα, πετυχαίνοντας υψηλό βαθμό βεβαιότητας** για όσα υποστηρίζει μέσα στο κείμενο. Στις περιόδους λόγου που ακολουθούν να μετασχηματίσεις την έγκλιση των ρημάτων και να κάνεις όλες τις απαιτούμενες αλλαγές (π.χ. προσθήκη/αφαίρεση επιρρημάτων και άλλων λέξεων), ώστε οι περίοδοι λόγου να εκφράζουν τη ζητούμενη κάθε φορά **τροπικότητα**. Παράδειγμα: Η τεχνολογία εξελίσσεται ραγδαία. (αναγκαιότητα, υποχρέωση) → Είναι αναγκαίο να εξελιχθεί ραγδαία η τεχνολογία.
- ❑ Η δραστηριοποίηση των ηλικιωμένων στις νέες τεχνολογίες διευκολύνει την πρόσβασή τους σε υπηρεσίες και αγαθά. (ευχή)
- ❑ Οι ΤΠΕ αποτελούν πηγή κοινωνικής υποστήριξης και βελτίωσης της ζωής των ηλικιωμένων. (επιθυμία) (14446)

Τροπικότητα

- Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 παρατηρούμε ρηματική διατύπωση που σε δύο σημεία δηλώνει **πιθανότητα και σε ένα σημείο αναγκαιότητα**. Να εντοπίσεις τις διατυπώσεις αυτές (μονάδες 9) και να δικαιολογήσεις την επιλογή τους με κριτήριο το νόημα των προτάσεων ή περιόδων λόγου στις οποίες βρίσκονται (μονάδες 6) (14448).

ΤΘ: 14437 Α' ΓΕΛ - Α3 (3ο υποερώτημα)

Εντοπίσαμε στο 3^ο υποερώτημα τα παρακάτω: **γλωσσοκεντρική προσέγγιση**

Να επιλέξεις και να γράψεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις ή φράσεις του Κειμένου 1 (π.χ. 1α, 2β κ.ο.κ.).

1. Στη φράση «Και αντίθετα απ' ό,τι διδαχθήκαμε» (1η παράγραφος) η λέξη ό,τι αποτελεί:

- α. ειδικό σύνδεσμο
- β. αναφορική αντωνυμία
- γ. επίρρημα
- δ. αόριστη αντωνυμία

3. Η γενική ενικού της φράσης «διεθνή ερευνητικά κέντρα» (2η παράγραφος) είναι:

- α. διεθνής ερευνητικού κέντρου
- β. διεθνή ερευνητικού κέντρου
- γ. διεθνούς ερευνητικού κέντρου
- δ. διεθνές ερευνητικού κέντρου

ΘΕΜΑ Β – ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ

ΘΕΜΑ Β
(30 μονάδες)
Παραγωγή λόγου
Διδάσκοντες

- Αφορά τη γραπτή παραγωγή κριτικού λόγου επί θέματος που απορρέει και προεκτείνει το κείμενο αναφοράς (το μη λογοτεχνικό κείμενο)
- Οι μαθητές/τριες καλούνται :
 - να κρίνουν, να σχολιάσουν σημεία του κειμένου ή να ανασκευάσουν θέσεις του,
 - αναπτύσσοντας τεκμηριωμένα τις προσωπικές απόψεις τους.
- **Μορφή του μαθητικού κειμένου: επιχειρηματολογία (δημόσια ομιλία, επιστολή, άρθρο)**
- **Έκταση 350-400 λέξεις.**

- **ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)**

Σε άρθρο σου που δημοσιεύεις στη σχολική εφημερίδα να αναπτύξεις τη θέση σου για την επίδραση που οι περίοδοι κρίσης (πανδημίες, πόλεμοι, φυσικές καταστροφές) ασκούν στη γλώσσα (350-400 λέξεις).

Άλλες διατυπώσεις

- Αξιοποιώντας δημιουργικά στοιχεία (επιχειρήματα, ιδέες, κ.ά.) από το κείμενο 1 να αναπτύξετε τις απόψεις σας σχετικά με Το κείμενό σας να έχει τη μορφή **άρθρου** το οποίο θα δημοσιευτεί στο περιοδικό του σχολείου σας (350-400 λέξεις).
- Ο αρθρογράφος υποστηρίζει τη θέση ότι Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τη θέση αυτή; Να υποστηρίξετε τη γνώμη σας σε ένα κείμενο 350 -400 λέξεων, το οποίο θα έχει τη μορφή **διαδικτυακής επιστολής** προς αυτόν/**ομιλίας** σε μια εκδήλωση στο σχολείο σας (350 -400 λέξεις).

Αξιολόγηση του Θέματος Β Ρουμπρίκα για Γ' ΓΕΛ (Βλ. ΥΠΑΙΘ, 143300/Δ2/16-9-2019)

Βαθμός	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
Π: 12 <i>Περιεχόμενο (1-12)</i>		<ul style="list-style-type: none"> Πολύ καλή επίτευξη επικοινωνιακού στόχου και ανταπόκριση στο επικοινωνιακό πλαίσιο Πολύ καλή κάλυψη προδιαγραφών (κειμενικό είδος, θέμα, αριθμός λέξεων, αξιοποίηση πληροφοριών και βασικών εννοιών κειμένου/-ων αναφοράς) 		<ul style="list-style-type: none"> Καλή επίτευξη επικοινωνιακού στόχου και ανταπόκριση στο επικοινωνιακό πλαίσιο Καλή κάλυψη των περισσότερων προδιαγραφών (κειμενικό είδος, θέμα, αριθμός λέξεων, αξιοποίηση πληροφοριών και βασικών εννοιών κειμένου/-ων αναφοράς) 		<ul style="list-style-type: none"> Επαρκής επίτευξη επικοινωνιακού στόχου και μερική ανταπόκριση στο επικοινωνιακό πλαίσιο Κάλυψη των περισσότερων προδιαγραφών (κειμενικό είδος, θέμα, αριθμός λέξεων, αξιοποίηση πληροφοριών και βασικών εννοιών κειμένου/-ων αναφοράς) 		<ul style="list-style-type: none"> Ανεπαρκής επίτευξη επικοινωνιακού στόχου (ο αναγνώστης δυσκολεύεται να παρακολουθήσει το κείμενο) και ανταπόκριση στο επικοινωνιακό πλαίσιο Μη κάλυψη των περισσότερων προδιαγραφών (κειμενικό είδος, θέμα, αριθμός λέξεων, αξιοποίηση πληροφοριών και βασικών εννοιών κειμένου/-ων αναφοράς) 					
Ο: 10		<i>Οργάνωση (1-10)</i>	<ul style="list-style-type: none"> Πολύ καλή οργάνωση κειμένου (παράγραφοι, συνοχή κ.λπ.) Πολύ καλή παρουσίαση ιδεών και λογική ανάπτυξη επιχειρημάτων (χρήση κατάλληλου κειμενικού είδους, συνεκτικότητα, μετασχηματισμός ιδεών κειμένου/-ων αναφοράς) Συνεπής χρήση γένους λόγου – ύφους σε όλο το κείμενο 		<ul style="list-style-type: none"> Καλή οργάνωση κειμένου (παράγραφοι, συνοχή κ.λπ.) Καλή παρουσίαση ιδεών και λογική ανάπτυξη επιχειρημάτων (χρήση κατάλληλου κειμενικού είδους, συνεκτικότητα, μετασχηματισμός ιδεών κειμένου/-ων αναφοράς) Συνεπής χρήση γένους λόγου – ύφους στο μεγαλύτερο μέρος του κειμένου 		<ul style="list-style-type: none"> Επαρκής οργάνωση κειμένου (παράγραφοι, συνοχή κ.λπ.) Επαρκής παρουσίαση των περισσότερων ιδεών και επιχειρημάτων (χρήση κατάλληλου κειμενικού είδους, συνεκτικότητα, μετασχηματισμός ιδεών κειμένου/-ων αναφοράς) Επαρκής χρήση γένους λόγου – ύφους 		<ul style="list-style-type: none"> Περιορισμένη ή ανεπαρκής οργάνωση κειμένου (παράγραφοι, συνοχή κ.λπ.) Έλλειψη συνεκτικότητας και λογικής ανάπτυξης των περισσότερων ιδεών και επιχειρημάτων Ακατάλληλη χρήση γένους λόγου – ύφους 				
ΓΛ: 8				<i>Γλώσσα (1-8)</i>	<ul style="list-style-type: none"> Μεγάλο εύρος και ακρίβεια γραμματικοσυντακτικών φαινομένων που ανταποκρίνονται στο θέμα Μεγάλο εύρος και ακρίβεια σημασιολογικών στοιχείων που ανταποκρίνονται στο θέμα Εξαιρετική ορθογραφία και στίξη Μηδενική επίπτωση τυχόν λαθών στην κατανόηση/ επικοινωνιακό στόχο 	<ul style="list-style-type: none"> Κατάλληλο εύρος και ακρίβεια γραμματικοσυντακτικών φαινομένων που ανταποκρίνονται στο θέμα (μη συστηματικά λάθη) Κατάλληλο εύρος και ακρίβεια σημασιολογικών στοιχείων που ανταποκρίνονται στο θέμα (χωρίς συχνή επανάληψη) Καλή ορθογραφία και στίξη Μικρή επίπτωση τυχόν λαθών στην κατανόηση/ επικοινωνιακό στόχο 	<ul style="list-style-type: none"> Επαρκής ακρίβεια γραμματικοσυντακτικών φαινομένων που ανταποκρίνονται στο θέμα, περιορισμένο εύρος Επαρκής ακρίβεια σημασιολογικών στοιχείων που ανταποκρίνονται στο θέμα, περιορισμένο εύρος Επαρκής ορθογραφία και στίξη Τα λάθη δυσχεραίνουν εν μέρει την κατανόηση/ επικοινωνιακό στόχο 	<ul style="list-style-type: none"> Ανεπάρκεια στη χρήση γραμματικοσυντακτικών φαινομένων Ανεπάρκεια στη χρήση σημασιολογικών στοιχείων Ελλιπής ορθογραφία και στίξη Τα λάθη δυσχεραίνουν την κατανόηση/ επικοινωνιακό στόχο 					

Δεν υπάρχει κάτι προς αξιολόγηση

Στη διδασκαλία: δίνουμε έμφαση

A) στην οργάνωση της διδασκαλίας

Κομβικής σημασίας: Το μοντέλο αναγνωστικής διαδικασίας με τις τρεις φάσεις (προ-αναγνωστική, αναγνωστική, μετα-αναγνωστική)

Μεγάλη η σημασία επιλογής των κατάλληλων κειμένων

B) στη μεθόδευση της διδασκαλίας:

Διδασκαλία: τα θέματα της ΤΘ υποδεικνύουν: γλωσσοκεντρική προσέγγιση περισσότερο, σε σχέση με την κοινωνιοκεντρική, έμφαση σε λεξικογραμματικές επιλογές κι όχι μόνο στα νοήματα.

B1) στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση ποικίλων δραστηριοτήτων μέσα στην τάξη:

Δραστηριότητες:

- κατανόησης, ανάλυσης, ερμηνευτικής και κριτικής προσέγγισης κειμένων,
- παραγωγής (προφορικού και γραπτού) λόγου,
- αναστοχασμού και ανάπτυξης μεταγνωστικών δεξιοτήτων
- Οδηγία ΙΕΠ: Η διδασκαλία και η ενασχόληση των μαθητών και των μαθητριών με μεταγλωσσικούς όρους αποτελεί μέσο για την κατάκτηση δεξιοτήτων γλωσσικής επικοινωνίας και κριτικού/αναστοχαστικού γραμματισμού και δεν συνιστά αυτοσκοπό – η γνώση των όρων ωστόσο απαραίτητη για τη κατανόηση των εκφωνήσεων (βλ. 14446 - τροπικότητα)

Προσέγγιση του κειμένου (νόημα, μορφή, οργάνωση)

Δραστηριότητες ανάλυσης κειμένου

Εντοπισμός και κατανόηση στοιχείων του περιεχομένου (θέμα, θέση, ιδέες/επιχειρήματα, χώρος, χρόνος), επικοινωνιακού πλαισίου (πομπός, δέκτης, μέσο, σκοπός-πρόθεση, επιμέρους στόχοι/ανά παράγραφο), χαρακτηριστικών του κειμενικού είδους ή τύπου, γλώσσας (λεξιλόγιο, στίξη, γλωσσικές ποικιλίες, κ.λπ.), σχέση γλώσσας και οργάνωσης του κειμένου με την περίσταση και τον σκοπό της επικοινωνίας //Εντοπισμός και δικαιολόγηση στοιχείων που συνθέτουν τη δομή του κειμένου σε επίπεδο παραγράφου, συνοχής και συνεκτικότητας (αλληλουχία νοημάτων)

Δραστηριότητες ερμηνευτικής προσέγγισης & μετασχηματισμού

Ερμηνεία ιδεών, απόψεων, αντιλήψεων - Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο γλωσσικές επιλογές ή/και πληροφορίες υπηρετούν το σκοπό του πομπού, μετασχηματισμός γλωσσικών ή/και κειμενικών στοιχείων που συνεπάγονται διαφοροποιημένο νόημα, επικοινωνιακό πλαίσιο, υφολογικό πλαίσιο

Δραστηριότητες κριτικής και συγκριτικής εξέτασης κειμένων (συστάδες / δίκτυα κειμένων)

Κριτική αποτίμηση ιδεών, εντοπισμός τυχόν προκαταλήψεων, εντοπισμός της κυρίαρχης φωνής και τυχόν αποσιωπήσεων, αξιολόγηση των γλωσσικών επιλογών και των σημειωτικών τρόπων ως προς την αποτελεσματικότητά τους - Εντοπισμός ομοιοτήτων και διαφορών ως προς τον κειμενικό τύπο, τη γλώσσα, τον τρόπο προσέγγισης του θέματος, τη θέση, τις ιδέες, την οπτική γωνία εξέτασης του ίδιου θέματος κλπ.

Προσέγγιση του κειμένου (νόημα, μορφή, οργάνωση)

Δραστηριότητες αναστοχασμού	Οι μαθητές/τριες: α) περιγράφουν τις στρατηγικές κατανόησης και παραγωγής κειμένων και τις αποτιμούν, β) αναγνωρίζουν τους παράγοντες που τους/τις επηρεάζουν στη διαδικασία νοηματοδότησης του κειμένου (εμπειρίες, ιδέες, ιδεολογικές θέσεις, στάσεις)
Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	<ul style="list-style-type: none">• Αξιοποίηση ιδεών του κειμένου ή των κειμένων αναφοράς ή/και με διατύπωση κριτικής στάσης απέναντι σε ιδέες, στάσεις, πεποιθήσεις κ.ά. που διατυπώνονται στο/στα κείμενο/α αναφοράς• Αναθεώρηση – δημοσίευση των κειμένων• Αναστοχασμός σχετικά με τις ακολουθούμενες στρατηγικές παραγωγής λόγου/μετασχηματισμού των κειμένων.
Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	Κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους καλό είναι: i) να γραφούν από τους μαθητές/τριες τουλάχιστον επτά (7) κείμενα παραγωγής λόγου στη σχολική τάξη (με ποικίλο επικοινωνιακό πλαίσιο), ii) η διόρθωσή τους να είναι συστηματική.

τα θέματα Γ και Δ - Λογοτεχνία

- Απαραίτητο: να συμπεριλαμβάνονται κείμενα τόσο από τη νεότερη και σύγχρονη όσο και από την παλαιότερη λογοτεχνία και να διδαχθούν τουλάχιστον **δεκαπέντε (15) συνολικά**.
- Τα γραμματολογικά στοιχεία και τα στοιχεία της Θεωρίας της Λογοτεχνίας:
 - ❑ ας διερευνώνται σταδιακά κατά τη διάρκεια της επεξεργασίας των λογοτεχνικών κειμένων, σε συνάρτηση με αυτά εκκινώντας από το κείμενο και εργαζόμενοι επαγωγικά και όχι αντίστροφα. Ας μην τα δίνουμε ως δεδομένα στους μαθητές/-τριες, αλλά με κατάλληλες ερωτήσεις να προκύπτουν.
 - ❑ δεν αποτελούν αντικείμενο αποστήθισης αλλά «κλειδιά» ερμηνείας, με στόχο τη διαμόρφωση επαρκών αναγνωστών.

**ΘΕΜΑ Γ
(20 μονάδες)
Ερώτημα στο
λογοτεχνικό κείμενο**

Εκπαιδευτικός

Γ:

Το ερώτημα αφορά τη γλώσσα/μορφή του κειμένου:

- ✓ γλωσσικές επιλογές, λεξιλόγιο,
- ✓ χρόνοι, εγκλίσεις
- ✓ ρηματικό πρόσωπο,
- ✓ στίξη,
- ✓ εκφραστικά μέσα,
- ✓ το ύφος,
- ✓ τον τόνο.

Μικροί γαλαξίες - Ν. Βρεττάκος: Ας ξαναδιαβάσουμε το ποίημα

Πάνε κι έρχονται οι άνθρωποι πάνω στη γη.
Σταματάνε για λίγο, στέκονται ο ένας
αντίκρυ στον άλλο, μιλούν μεταξύ τους.
Επειτα φεύγουν, διασταυρώνονται, μοιάζουν
σαν πέτρες που βλέπονται.

Όμως, εσύ,
δε λόξεψες, βάδισες ίσα, προχώρησες
μές από μένα, κάτω απ' τα τόξα μου,
όπως κι εγώ: προχώρησα ίσα, μες από σένα,
κάτω απ' τα τόξα σου. Σταθήκαμε ο ένας μας
μέσα στον άλλο, σα νάχαμε φτάσει.

Βλέποντας πάνω μας δυό κόσμους σε πλήρη
λάμψη και κίνηση, σαστίσαμε ακίνητοι
κάτω απ' τη θέα τους –

Ήσουν νερό,
κατάκλυσες μέσα μου όλες τις στέρνες.
Ήσουν α φως, διαμοιράστηκες. Όλες
οι φλέβες μου έγιναν έξαφνα ένα
δίχτυ που λάμπει: στα πόδια, στα χέρια,
στο στήθος, στο μέτωπο.

Τ' άστρα το βλέπουνε, ότι: δυό δισεκατομμύρια μικροί γαλαξίες και πλέον
κατοικούμε τη γη

Μικροί γαλαξίες - Ν. Βρεττάκος

- Να εντοπίσετε τα ρηματικά πρόσωπα που εναλλάσσονται στο ποίημα και να ερμηνεύσετε αυτή την εναλλαγή. Πώς συνδέεται με το θέμα του ποιήματος;
- Να εντοπίσετε τα ασύνδετα σχήματα και να εξηγήσετε τη λειτουργία του καθενός από αυτά σε σχέση με τα παραγόμενα νοήματα.
- Το ποίημα διαρθρώνεται σε μια αντίθεση. Να την εντοπίσετε και να την εξηγήσετε.
- Να συσχετίσετε τον τίτλο με το περιεχόμενο του ποιήματος. Ποιοι είναι για το ποιητικό υποκείμενο οι μικροί γαλαξίες;
- Να παρατηρήσετε τους ρηματικούς χρόνους της αφήγησης και να εξηγήσετε το ρόλο τους.
- Ποιες εικόνες εντοπίζετε στο ποίημα και ποια η λειτουργία τους;
- Να ερμηνεύσετε την παρομοίωση των ανθρώπων με «πέτρες που βλέπονται» στην α στροφή. Ποιο το νόημα που αποδίδεται;

Ποια άλλη ερώτηση θα μπορούσατε να σκεφτείτε;

ΘΕΜΑ Γ (Εκπαιδευτικός) Ενδεικτικές ερωτήσεις ανά περίπτωση

Εκφραστικά μέσα:

- Να επισημάνετε δύο διαφορετικά εκφραστικά μέσα (π.χ. μεταφορά, παρομοίωση, ευθύς λόγος, προσωποποίηση κλπ.) και να εξηγήσετε το ρόλο τους ή να τα συσχετίσετε με [π.χ. τη συναισθηματική κατάσταση του ήρωα]. / Στόχος του ποιητή είναι να παρουσιάσει [π.χ. τη δύναμη της αγάπης...]. Να τεκμηριώσετε την άποψη αυτή με στοιχεία του κειμένου και να αναφερθείτε στο (-α) κυρίαρχο (-α) εκφραστικό/ (ά) μέσο (-α) με το/τα οποίο/α επιτυγχάνεται ο συγκεκριμένος στόχος.
- Συγκεκριμένα **σχήματα λόγου**: Ποιο **σχήμα λόγου** μπορείτε να επισημάνετε στην .. στροφή; Ποια η λειτουργία του; // Να εντοπίσετε π.χ. τις επαναλήψεις, το ασύνδετο, το οξύμωρο κ.λπ. σχήμα στην ...παράγραφο και να δείξετε τη λειτουργία του
- Στο κείμενο υπάρχει μια **εικόνα** [οπτική, ηχητική,...], / **αντίθεση** κλπ. Αφού την εντοπίσετε να εξηγήσετε τη λειτουργία της.

Ρηματικά πρόσωπα:

- Ποιο ρηματικό πρόσωπο κυριαρχεί στην ποιητική αφήγηση και γιατί; // Για ποιον λόγο ο συγγραφέας επιλέγει την πρωτοπρόσωπη αφήγηση; Ποια διαφορά θα είχε η επιλογή ενός παντογνώστη αφηγητή; // Ποια ρηματικά πρόσωπα χρησιμοποιούνται και τι εξυπηρετεί το καθένα από αυτά;

Χρόνοι - Εγκλίσεις:

- Να εντοπίσετε τους ρηματικούς χρόνους και να ερμηνεύσετε τη λειτουργία τους ως προς την οργάνωση της αφηγηματικής πλοκής// Ποια έγκλιση κυριαρχεί στα ρήματα της ...στροφής και ποια η σημασία της για το νόημα του αποσπάσματος;

ΘΕΜΑ Γ (Εκπαιδευτικός)
Ενδεικτικές ερωτήσεις ανά περίπτωση

- Να εντοπίσετε στοιχεία ειρωνείας και να δείξετε τη λειτουργία τους
- Σε δύο σημεία της παραγράφου .../της ...στροφής γίνεται χρήση (λ.χ. διπλής παύλας, αποσιωπητικών κλπ.). Ποιος ο ρόλος αυτού του σημείου στίξης;
- Ο τόνος του ποιήματος είναι εξομολογητικός/βιωματικός. Ποια στοιχεία/εκφραστικά μέσα/γλωσσικές επιλογές το επιβεβαιώνουν;
- Πώς θα χαρακτηρίζατε τη γλώσσα και το ύφος του διηγήματος; (λιτή, απλή, καθημερινή, εξεζητημένη, τυπική/ απλό, λυρικό, ειρωνικό κλπ.)
- Ποια στοιχεία προσδίδουν στην αφήγηση θεατρικό - δραματικό χαρακτήρα;
- Η λογοτεχνική γραφή του ... , σύμφωνα με τους μελετητές του έργου του, χαρακτηρίζεται από ...(π.χ. χιούμορ, σατιρική διάθεση, ειρωνία κλπ.). Επαληθεύεται στο συγκεκριμένο κείμενο η άποψή αυτή; Να στηρίξετε την απάντησή σας με αναφορά στα σχετικά χωρία.
-

Γ Θέμα – στοιχεία θεωρίας

- Να επισημάνετε δύο κύρια γνωρίσματα της μορφής/γλώσσας της μοντέρνας/παραδοσιακής ποίησης και να δείξετε τη λειτουργία τους στο συγκεκριμένο ποίημα.
- Βασικά χαρακτηριστικά της επτανησιακής σχολής είναι η αγάπη για τη φύση, τη θρησκεία, την πατρίδα. Να εντοπίσετε στο ποίημα δύο από αυτά τα χαρακτηριστικά και να εξηγήσετε το ρόλο τους [Αντίστοιχα μπορείτε να δώσετε στοιχεία μορφής του συμβολισμού, του υπερρεαλισμού κ.λπ.]
- Τι νομίζετε ότι μπορεί να συμβολίζουν τα τείχη (στο ομώνυμο ποίημα του Καβάφη);
- Τι νομίζετε ότι μπορεί να συμβολίζουν τα κεριά;
 - η αποσυμβολοποίηση ζητείται και στο Δ στην Τ.Θ. (βλ. παρακάτω)
 - ανταποκρίνεται στα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα (βλ. Οδηγίες): να περιγράψουν τη συναισθηματική διάθεση των προσώπων στηριζόμενοι στα σύμβολα και τις γλωσσικές επιλογές (γραμματικά πρόσωπα, χρόνοι, εγκλίσεις, στίξη).
 - θα μπορούσε να ζητηθεί ως χωριστή ερώτηση στο Γ Θέμα.

Αφηγηματικές τεχνικές, τρόποι

- Δεν εξοβελίζονται από τη διδασκαλία - μπορούν να συσχετιστούν με τη μορφή/γλώσσα του κειμένου (ρηματικό πρόσωπο, ρηματικοί χρόνοι, ύφος – π.χ. εξομολογητικό και ομοδιηγητικός αφηγητής κλπ.)
- Παρατηρώντας τους ρηματικούς χρόνους στο διήγημα να εντοπίσετε δύο σημεία αναδρομικής αφήγησης. Ποιος ο ρόλος τους; Τι επιτυγχάνει η αφηγήτρια με την ενσωμάτωση της αναδρομικής αφήγησης στο διήγημα;
- Ποιους αφηγηματικούς τρόπους και ποια ρηματικά πρόσωπα χρησιμοποιεί ο αφηγητής; Τι επιτυγχάνεται με την εναλλαγή;
- Παρατηρώντας τα ρηματικά πρόσωπα, να εντοπίσετε τους αφηγηματικούς τρόπους με τους οποίους ο συγγραφέας αποτυπώνει ...(π.χ. τις ενδοοικογενειακές σχέσεις); Με ποιον τρόπο ο καθένας από τους τρόπους αφήγησης συμβάλλει στην αποτύπωση αυτών των σχέσεων;
- Αφού εντοπίσετε στο κείμενο το σημείο στο οποίο υπάρχει εσωτερικός μονόλογος, να αναφέρετε την επίδραση που έχει σε εσάς ως αναγνώστες η επιλογή του συγγραφέα να παρουσιάζει τους χωρίς χρονική/γραμμική σειρά συνειρμούς του ήρωα μέσα από τον μονόλογο.
- Σύμφωνα με μελετητές, στο έργο του **ο άξονας του χρόνου** δεν ακολουθεί μονόδρομη πορεία. Να το καταδείξετε με αναφορές στο συγκεκριμένο κείμενο.
- Συσχετισμός **τίτλου** με περιεχόμενο.

Θα συζητήσουμε τις ερωτήσεις μας για το Θέμα Γ του λογοτεχνικού κειμένου:
«Οι επισκέπτες» (απόσπασμα) – Διδώ Σωτηρίου

ΘΕΜΑ Γ (Εκπαιδευτικός) - Οι επισκέπτες (απόσπασμα) – Διδώ Σωτηρίου
Ενδεικτικές ερωτήσεις

- Να σχολιάσετε τον τύπο του αφηγητή σε σχέση με το κυρίαρχο ρηματικό πρόσωπο της αφήγησης. Πώς θα διαφοροποιούνταν η αφήγηση αν άλλαζε το ρηματικό πρόσωπο και χρησιμοποιούνταν άλλο από αυτό που χρησιμοποιείται;
- Ο τόνος στο απόσπασμα είναι εξομολογητικός/βιωματικός. Ποια στοιχεία/εκφραστικά μέσα/γλωσσικές επιλογές το επιβεβαιώνουν;
- Να επισημάνετε δύο διαφορετικά εκφραστικά μέσα (π.χ. μεταφορά, παρομοίωση, ευθύς λόγος, προσωποποίηση κλπ.) και να εξηγήσετε το ρόλο τους.
- «Τους φαινόταν ανήκουστο και επιζήμιο να γυρεύει γράμματα ένα κορίτσι!», «Πού ακούστηκε κορίτσι να παρατάει το εργόχειρο για διαβάσματα!»: να εξηγήσετε το ρόλο του θαυμαστικού// «Αφού δε μου φέρνετε δάσκαλο, αφήστε με τουλάχιστο να μελετάω ένα δυο ώρες μοναχή μου»: να εξηγήσετε το ρόλο του ευθύ λόγου

ΘΕΜΑ Γ (Εκπαιδευτικός) - Οι επισκέπτες (απόσπασμα) – Διδώ Σωτηρίου
Ενδεικτικές ερωτήσεις

- Να εντοπίσετε δύο εκφραστικά μέσα (μεταφορές, παρομοιώσεις κλπ.) με τα οποία αισθητοποιείται η επιθυμία της αφηγήτριας για τη μάθηση και τα γράμματα;
 - Να εντοπίσετε δύο εκφραστικά μέσα (μεταφορές, παρομοιώσεις κλπ.) αισθητοποιείται η αδυναμία που ο αναλφαβητισμός επιφέρει στις γυναίκες της οικογένειας της Ελίζας;
 - «Μα πού να το αποτολμήσω ...»: τι νομίζετε ότι αποσιωπάται με τη χρήση των αποσιωπητικών;
 - Να παρατηρήσετε τους ρηματικούς χρόνους στην αφήγηση της ηρωίδας; Σε ποιο σημείο χρησιμοποιείται ενεστώτας; Γιατί;
-
- ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ: κατά τη διδασκαλία με τα ερωτήματα που αφορούν στο Γ θέμα βοηθάμε τους μαθητές/-τριες:
 - να ξεκλειδώσουν το κείμενο και να κατανοήσουν τη σχέση γλώσσας και νοημάτων, μορφής και περιεχομένου
 - να κατανοήσουν τη συναισθηματική διάθεση των προσώπων, τους χαρακτήρες, τις σχέσεις κλπ. στηριζόμενοι στα σύμβολα και τις γλωσσικές επιλογές (γραμματικά πρόσωπα, χρόνοι, εγκλίσεις, στίξη).

ΘΕΜΑ Δ – Τ. Θ.

Φ.Ε.Κ. 4134/2021

ΘΕΜΑ Δ (15 μονάδες)
Ερώτημα στο
λογοτεχνικό κείμενο
-
Τράπεζα Θεμάτων

Δ

Ζητείται από τους/τις μαθητές/-τριες :
να σχολιάσουν ερμηνευτικά το κείμενο,
να παρουσιάσουν την πρόσληψη/ανταπόκρισή τους
σε αυτό,
να προβούν σε στοχαστικές επισημάνσεις (αποδοχή
ή απόρριψη) που αφορούν χαρακτήρες, θέσεις,
στάσεις, ιδέες, αξίες, κοινωνικά περιβάλλοντα.

ΘΕΜΑ Δ – Τ.Θ.

- Να ερμηνεύσεις τον συμβολισμό των κεριών στο Κείμενο 2 (μονάδες 10) και να διατυπώσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με τις ιδέες που εκφράζει το ποιητικό υποκείμενο στις δύο τελευταίες στροφές του ποιήματος (μονάδες 5). Να απαντήσεις τεκμηριωμένα σε ένα κείμενο 80-200 περίπου λέξεων (14428)
- Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο του Κειμένου 2 να αναπτύξεις τον προβληματισμό που δημιουργείται σε αυτό για τη θέση της γυναίκας σε ορισμένες κοινωνίες και τη στάση σου απέναντι σε αυτή την κατάσταση (80-200 λέξεις) (14429)
- Ποια στάση υιοθετεί το ποιητικό υποκείμενο απέναντι στους αμόρφωτους ανθρώπους (μονάδες 10) και ποια είναι η προσωπική σου άποψη για αυτή τη στάση; (μονάδες 5) (80-200 λέξεις) (14434)
- Ποιες κοινωνικές αντιλήψεις για τον τρόπο συμπεριφοράς των κοριτσιών αναδεικνύονται μέσα από το κείμενο 2 (μονάδες 10) και τι νομίζεις ότι έχει αλλάξει σήμερα (μονάδες 5); (80-200 λέξεις). (14435)
- Το ποίημα τιλοφορείται «Αλληγορία». Αλληγορία είναι μια μεταφορική έκφραση, συχνά και ολόκληρο ποιητικό ή πεζό κείμενο, που κρύβει νοήματα διαφορετικά από εκείνα που φαίνεται ότι δηλώνει. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, η αλληγορική στάση του ποιητή στην «πτώση της βαλανιδιάς»; Να τη σχολιάσεις σε ένα κείμενο 80-200 λέξεων λαμβάνοντας υπόψη τον συμβολικό ρόλο της γης, των σπόρων και του νερού (14437).

ΘΕΜΑ Δ – Τ.Θ. – ιδιαίτερες διατυπώσεις

- Στο κείμενο 2 όλη η φύση φαίνεται να είναι ζωντανή και να κινείται γύρω από την Πορτοκαλένια. Αφού επιβεβαιώσεις την παραπάνω θέση με πέντε σχετικές αναφορές (μονάδες 5), να περιγράψεις πώς φαντάζεσαι τη νεαρή κοπέλα τόσο εξωτερικά όσο και εσωτερικά, βασισμένος/η στο ποίημα του Οδυσσέα Ελύτη (μονάδες 10) (80-200 λέξεις) (14464).
- Να υποθέσεις ότι είσαι ο Λεωνής Γρίβας και στο ημερολόγιό σου καταγράφεις τις σκέψεις σου ύστερα από αυτά που πληροφορήθηκες από τη Σαπφώ. Συγκεκριμένα, να σκιαγραφήσεις την ψυχосύνθεση του Βρανά, προσπαθώντας να εξηγήσεις πού οφειλόταν η συμπεριφορά του απέναντι στη σύζυγό του. (80-200 λέξεις) (14469).
- Μπορούν, κατά τη γνώμη σου, να συνδεθούν μεταξύ τους οι λέξεις - σύμβολα που ανοίγουν και κλείνουν τις στροφικές ενότητες του κειμένου 2 (ο έρωτας – ένα τραγούδι – ένα καράβι – τον ερχομό); Να αναπτύξεις την άποψή σου σε ένα κείμενο που προορίζεται να αποτελέσει τμήμα μαθητικού αφιερώματος στην ποίηση του Οδυσσέα Ελύτη (80-200 λέξεις). (14479) – Του Αιγαίου, Οδ. Ελύτης.
- Να **διερωτηθείς για τον τρόπο**;;; με τον οποίο στο κείμενο 2 αποτυπώνεται ποιητικά η εφηβεία. Συμφωνείς με τις απόψεις του ποιητικού υποκειμένου; (80-200 λέξεις) (14509).- Ηλ. Σιμόπουλος, Εφηβεία (ως «παραμύθι της άνοιξης»)
- Λαμβάνοντας υπόψη τον τίτλο και το περιεχόμενο του ποιήματος **να ερμηνεύσεις τον τόνο/ύφος λόγου που κυριαρχεί** (μονάδες 10) και να γράψεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σου δημιούργησε η ποιητική ανάγνωση (μονάδες 5). Η απάντησή σου να εκτείνεται από 80-200 λέξεις. (14510) – Ν. Βρεττάκου: Ελεγείο πάνω στον τάφο ενός μικρού αγωνιστή
- **Γενικότερα και συχνότερα: στάση και συναισθήματα των ηρώων/του ποιητικού υποκειμένου/του αφηγητή // στάση του μαθητή/-τριας απέναντι σε αυτήν Ή ΚΑΙ σχολιασμός στίχων ΜΕ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ – ζητείται δηλαδή: τεκμηριωμένη ερμηνεία και αναγνωστική ανταπόκριση (10+5)**

Διδασκαλία Λογοτεχνίας -

- Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα (Οδηγίες ΙΕΠ)
- Μέθοδος Διδασκαλίας
- Επιλογή κατάλληλων κειμένων
- Πρωτοτυποποίηση απαντήσεων στον πίνακα – κυρίως δομή
- Παροχή συγκεκριμένων οδηγιών/διορθώσεων ανά περίπτωση
- Ομαδικές εργασίες στην τάξη - Σχολιασμός
- Άσκηση των μαθητών/τριών στον αναστοχασμό/αυτοαξιολόγηση

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

A. Κατανόηση κειμένων

- **Αναδιήγηση** της ιστορίας που αφηγείται το κείμενο, χωρίς να ερμηνεύουν τα γεγονότα.
- στην περίπτωση ποιητικού κειμένου, **αναγνώριση** των ποικίλων ποιητικών υπαινιγμών μέσα από τον συνδυασμό συμβόλων, σχημάτων λόγου και **κειμενικών δεικτών** εν γένει, με σκοπό τον εμπλουτισμό της κατανόησής τους.
- **Προσέγγιση των χαρακτήρων** με βάση τα δεδομένα του κειμένου (όνομα, εξωτερική εμφάνιση, ενέργειες, σχέσεις με άλλα πρόσωπα, δικά τους λόγια και σκέψεις, λόγια και σκέψεις άλλων προσώπων γι' αυτούς και στάση του αφηγητή), με σκοπό τον **εντοπισμό χαρακτηριστικών τους στοιχείων** που φωτίζουν τη δράση τους.
- **Περιγραφή της συναισθηματικής διάθεσης των προσώπων** στηριζόμενοι στα **σύμβολα** και τις **γλωσσικές επιλογές** (γραμματικά πρόσωπα, χρόνοι, εγκλίσεις των ρημάτων, στίξη).

Στοιχεία κειμένου και (εξωκειμενικά) σε σχέση με παραγωγή νοημάτων: κείμενο ως σημασιοδοτημένη κατασκευή

B. Ερμηνεία κειμένων:

- **Τοποθέτηση/ανταπόκριση στο θέμα** που θεωρούν/**υποθέτουν** ότι θέτει το κείμενο
- **Τεκμηρίωση** της θέσης τους με κειμενικά και εξωκειμενικά στοιχεία στην τομή της κειμενικότητας με την υποκειμενικότητα, της λογικής με το συναίσθημα
- **Συνυπολογισμός των απόψεων των συμμαθητών τους** (αναγνωστική/ερμηνευτική κοινότητα) και διαμόρφωση πολύπλευρης ερμηνείας
- Διατυπώσεις με **όρους υπόθεσης και όχι ερμηνευτικής βεβαιότητας**
- **Ανασύνθεση σε γραπτό ερμηνευτικό σχόλιο** της οπτικής που οι ίδιοι διαμόρφωσαν με την ολοκλήρωση της διαλογικής διαδικασίας.

Κατά τον ερμηνευτικό διάλογο

Απαραίτητη:

- η **αναγνωστική δεξιότητα** (αναγνώριση μηχανισμών κατανόησης του κειμένου) και
- η **υποκειμενικότητα** (κατανόηση κειμένου: προϋποθέτει και αξιοποιεί βιωματικά στοιχεία του αναγνώστη)
- Η γραμματολογική, αισθητική, πολιτισμική προσέγγιση παραμένουν ως «αόρατα εργαλεία»

Στόχος μας είναι:

οι μαθητές/τριες -μέσα από την υποκειμενική οπτική τους ως αναγνώστες :

- να κατανοούν τι λέει το κείμενο (κρίσιμο θέμα),
- να προσέχουν πώς το λέει,

ώστε να παραγάγουν ένα δικό τους κείμενο (προφορικά ή/και γραπτά) απόρροια του συνδυασμού κειμενικών και υποκειμενικών στοιχείων

Στο μαθητικό κείμενο: οι αναφορές στο λογοτεχνικό κείμενο και στους κειμενικούς δείκτες (μορφικά στοιχεία του κειμένου) **αξιολογούνται στο βαθμό που τεκμηριώνουν την ερμηνευτική προσέγγιση**

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Γ. Μετασχηματισμός ή/και παραγωγή κειμένων

- τροποποιήσεις/συμπληρώσεις στο αρχικό κείμενο, μέσα από τροποποίηση των αφηγηματικών συμβάσεων του κειμένου: εστίασης, οπτικής γωνίας, αφηγητή, κ.ά.,
- να αλλάξουν το είδος του κειμένου: μετατροπή θεατρικού σε αφήγημα, αφηγήματος σε θεατρικό, συγγραφή ποιήματος με αφορμή πεζό, συγγραφή πεζού με αφορμή ποίημα.
- να συνθέτουν νέο κείμενο, όπως π.χ. ποιητικό ή αφηγηματικό κείμενο που διευρύνει ή απαντά σε κάποιο κεντρικό ερώτημα του κειμένου που συζητήθηκε ή θέτει ένα παραπλήσιο ερώτημα

Δ. Αναστοχασμός σε σχέση με τις ακολουθούμενες στρατηγικές ανάγνωσης/κατανόησης

- **Περιγραφή στρατηγικών κατανόησης**
- **Αναγνώριση προσωπικών αντιλήψεων, αξιών, ιδεών, στάσεων, εμπειριών** που τους επηρεάζουν στη διαδικασία πρόσληψης των κειμένων
- **Αποτίμηση της πορείας που ακολούθησαν** στο πλαίσιο αυτοαξιολόγησης

Ερμηνευτικός Διάλογος - Στάδια

1. αναγνώριση του τι λέει το κείμενο

- Μετά την ανάγνωση ή και με τμηματική ανάγνωση, οι μαθητές/τριες καλούνται να αποδώσουν με δικό τους λόγο και χωρίς ερμηνευτικά σχόλια **«τι λέει το κείμενο»**
- Υποστηρίζονται από εμάς να **συσχετίσουν κειμενικά στοιχεία** (αφηγηματικές επιλογές, χρόνους και εγκλίσεις των ρημάτων, στίχους, κ.λπ.) μεταξύ τους, για να οδηγηθούν σε **υποθέσεις για το περιεχόμενο. Υποθέσεις, όχι βεβαιότητες**
- Σκόπιμο: να **εκκινούν από κειμενικά στοιχεία** τα οποία να τους οδηγούν σε υποθέσεις για το περιεχόμενο, παρά το αντίστροφο: από το να παρέχονται, δηλαδή, στοιχεία του περιεχομένου και να ζητείται η τεκμηρίωσή τους στην κειμενική πραγματικότητα
- Π.χ: [Κ. Καρυωτάκη, «Είμαστε κάτι ...»] - Είναι **προτιμότερη η ερώτηση**: Αν συσχετίσετε μεταξύ τους τα κατηγορούμενα του «είμαστε» στις τρεις πρώτες στροφές, για ποιους υποθέτετε ότι μιλάει το ποιητικό υποκείμενο;
- **ΑΝΤΙ ΤΗΣ ΕΡΩΤΗΣΗΣ**: Σε ποια σημεία του κειμένου θα στηριχτείτε για να επιβεβαιώσετε ότι το ποιητικό υποκείμενο αναφέρεται εδώ στους ποιητές;

2. Άνοιγμα του θέματος ή διατύπωση του ερωτήματος που θα κινήσει τον διάλογο

- «Υπάρχει κάποιο σημείο της ιστορίας ή του κειμένου που σας προκάλεσε το ενδιαφέρον; Ποιο; γιατί;» - «Ποιο βρίσκετε να είναι το κεντρικό ερώτημα/ θέμα συζήτησης που θέτει το κείμενο;»
- Οι μαθητές/τριες τοποθετούνται στο ερώτημα/ θέμα που έθεσε ο/η πρώτος/η μαθητής/τρια, συμπληρώνοντας, ενισχύοντας ή αποδυναμώνοντας ό, τι ακούστηκε
- Η απάντηση συνήθως δε βρίσκεται στο κείμενο, αλλά στη σιωπή του: Π.χ. Στο «*Περιμένοντας τους βαρβάρους*»: διατυπώνονται ερωτήματα όπως: «ποιοι είναι οι βάρβαροι;», «τι συμβολίζουν;», «γιατί αυτοί που τους περιμένουν τους έχουν ανάγκη;»
- Μπορούμε να προτείνουμε εμείς θέματα/ερωτήματα στους μαθητές/τριες (για εξοικείωση): Π.χ. Στη «*Στέλλα Βιολάντη*»: Στο συγκεκριμένο κείμενο, θα σας ενδιέφερε να συζητήσουμε περισσότερο για τις σχέσεις εξουσίας στην οικογένεια ή για τη γυναίκα που επαναστατεί;
- Εναλλακτικά: αναγνωστικές οδηγίες: Π.χ: Ο τίτλος του κειμένου σε συνδυασμό με τις εικόνες της αρχής (ή του τέλους) σας προκαλεί κάποιο ερώτημα ή κάτι που θα θέλατε να συζητηθεί;

3. τοποθετήσεις μαθητών – κυρίως συζήτηση/διάλογος

- ο/η διδάσκων/ουσα **συμπλέκει συστηματικά** τις ανταποκρίσεις, τις υποθέσεις και τις απόψεις τους και τους υποδεικνύει να στρέφονται στο κείμενο για να τις στηρίξουν. τότε ο διάλογος (και όχι παράλληλες τοποθετήσεις) γίνεται **ερμηνευτική διαλογική διαδικασία**.
- Ενδεικτικά ερωτήματα: Πώς χαρακτηρίζετε την άποψη/στάση/αντίδραση κλπ. του ήρωα να ...και γιατί;/ Πώς κρίνετε την στάση/απόφαση/αντίδραση....; / Στην ... παράγραφο του κειμένου διαβάζουμε : «.....»: Εσείς πιστεύετε ότι... ; Αιτιολογήστε./ Ποια εστίαση έχουμε; Αν άλλαζε η εστίαση και ακούγαμε και τα σχόλια των άλλων θα είχαμε αντίστοιχη πρόσληψη για τη στάση, χαρακτήρα κλπ. των ηρώων;
- Επιμένουμε στο **τι κομίζει στη διαδικασία η άποψη του καθενός**: Π.χ: «Αν καταλαβαίνω καλά, λες ότι [ο πρωταγωνιστής] δεν μεταμορφώθηκε, όπως είπε στην αρχή η Ελευθερία, με κάποια συνείδηση, όπως συμπλήρωσε η Νεφέλη, αλλά περνάς στη θέση του Νίκου: χαμένος πια, απλά επιβιώνει. Αυτό το στηρίζεις κάπου;».

4. χρήση εργαλείων επέκτασης και εμπάθυνσης του διαλόγου

- Παρεμβαίνουμε όταν ο ερμηνευτικός διάλογος δεν μπορεί να αναπτυχθεί πλήρως μόνο με τις συνεισφορές των μαθητών/τριών
- Δίνουμε μια εξωκειμενική πληροφορία. Π.χ.: «αν λάβετε υπόψη ότι ο/η συγγραφέας έγραψε αυτό το κείμενο στην εξορία ή, ότι η εστίαση είναι εξωτερική κ.λπ., τι περισσότερο μπορείτε να σκεφτείτε πάνω στο θέμα που συζητάμε;»
- Ή δίνουμε εξωκειμενικές πληροφορίες ή ένα ή περισσότερα παράλληλα κείμενα ή 2-3 δημοσιευμένα κριτικά σχόλια ή ερμηνευτικές απόψεις γι' αυτό
- Ή δίνουμε μια διακειμενική θεματική ή μορφική αναλογία
- Ή παρακινούμε τους/τις μαθητές/τριες να αφηγηθούν μια ιστορία την οποία ενδεχομένως τους ανακαλεί συνειρμικά το κείμενο – η ιστορία φωτίζει το κείμενο και το κείμενο την ιστορία → μετατοπίσεις και μετασχηματισμοί
- Οι μαθητές μπορούν να εργαστούν συνεργατικά και τώρα αλλά και στον κυρίως διάλογο
- Καλό είναι να μην δίνουμε εξαρχής εξωκειμενικές πληροφορίες

5. νέοι διαλογικοί κύκλοι

- Η εξέλιξη του διαλόγου αναδεικνύει νέα θέματα ή ερωτήματα, που γίνονται κέντρα αλληλεπιδράσεων και συνομιλιών, και χτίζουν σταδιακά μια πολύπλευρη και δυναμική κατανόηση
- η εξέλιξη του διαλόγου ενδέχεται να περιλάβει παρεμβάσεις μαθητών/τριών που προκαλούν μια μετατόπιση π.χ. από το ιστορικό, κοινωνικό, ηθικό, συναισθηματικό άξονα προς το αισθητικό· αν η μορφή του κειμένου ενδυναμώνει τις θέσεις του, αν τους αρέσει, τους επηρεάζει κ.λπ..

6. συνόψιση - ολοκλήρωση/κλείσιμο της διδασκαλίας – εργασία: σύνθεση ερμηνευτικού σχολίου

- Ο ερμηνευτικός διάλογος → συμπεράσματα γενικά αποδεκτά από όλους, αλλά → ανάδυση της υποκειμενικότητας του/της μαθητή/τριας μέσα από αυτό που ο/η καθένας/καθεμιά αποκόμισε από τη συλλογική διαδικασία
- Αποτυπώνεται στη σύνθεση ερμηνευτικού σχολίου
- Ανασύνθεση στοιχείων του ερμηνευτικού διαλόγου που προηγήθηκε, στην προοπτική που υπαγορεύει η προσωπική τους προσληπτική κλίση, η δική τους εμπειρία του κειμένου και της αναγνωστικής διαδικασίας, και η τελική άποψη που διαμόρφωσαν οι ίδιοι/ες.
- Μικρές ατομικές εργασίες στην τάξη, μεγαλύτερες και απαιτητικότερες στο σπίτι

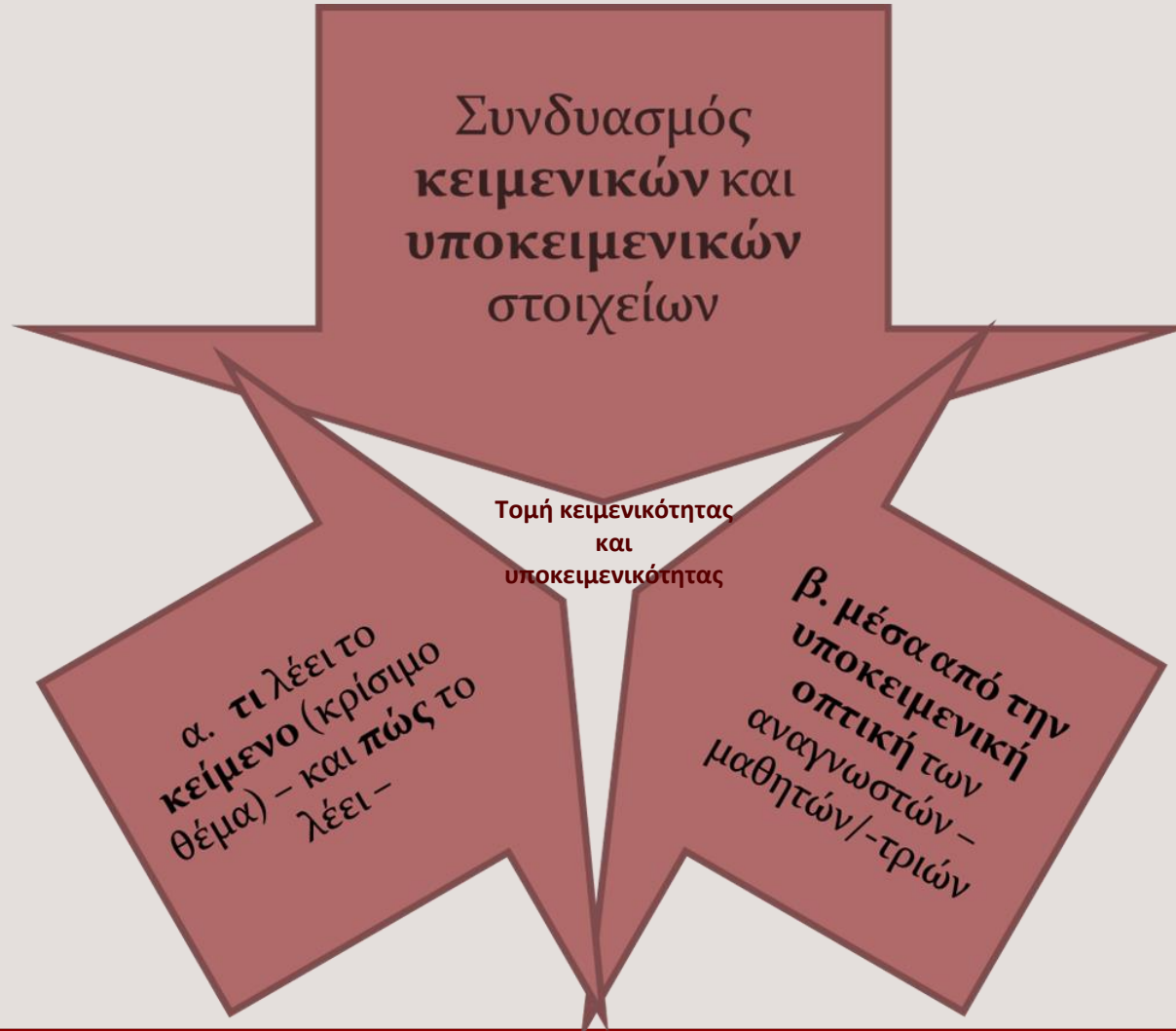
ο ρόλος του εκπαιδευτικού

- δεν καθοδηγούμε τη σκέψη των μαθητών/τριών σε προδιαμορφωμένες ερμηνείες·
- δεν κάνουμε προσχηματικές ερωτήσεις, αλλά λειτουργούμε ως ισότιμοι συνομιλητές/-ήτριες των μαθητών και μαθητριών μας·
- τους/τις προκαλούμε να σκεφτούν, χωρίς να τους/τις εξαναγκάζουμε·
- τους/τις παρακινούμε να συμμετέχουν άφοβα στο διάλογο, κινώντας τα νήματά του με φυσικότητα (λ.χ. «πώς το ακούτε αυτό που λέει ο Κώστας;»).
- διασταυρώνουμε τις ανταποκρίσεις τους (λ.χ. «Αθηνά, αυτό που άκουσες από τον Φοίβο ενισχύει αυτό που είπες εσύ ή το αποδυναμώνει;»).
- τονίζουμε τη συνεισφορά του κάθε μαθητή και της κάθε μαθήτριας, επαναλαμβάνοντας ακόμη και τα λόγια τους, και επιχειρούν να χτίσουν τη συνέχεια του διαλόγου σε κάθε νέα άποψη που ακούγεται (λ.χ. «Νίκο αυτό που είπε η Κατερίνα το άκουσες; Μπορείς να κάνεις μια υπόθεση τώρα;»).

ο ρόλος του εκπαιδευτικού

- εκθέτουμε κάποιες φορές και τη δική μας αμηχανία απέναντι στα ερωτήματα του κειμένου (λ.χ. «Η αλήθεια είναι ότι έτσι όπως το είπες δεν το είχα σκεφτεί»).
- επιχειρούμε να διακρίνουμε τις μετατοπίσεις των μαθητών και μαθητριών καταθέτοντας πρώτα τις δικές μας μετατοπίσεις (λ.χ. «Εγώ αρχικά πίστευα αυτό, αλλά η συζήτησή μας εδώ με οδήγησε να βρω αρκετό ενδιαφέρον και σε εκείνο»).
- φροντίζουμε να ρωτάμε, στο τέλος, αν ο μεταξύ τους διάλογος βοήθησε να κατανοήσουν ή να αισθανθούν κάτι διαφορετικό από ό, τι πίστευαν στην αρχή.

Οι μαθητές- τρεις αντιμετωπίζουν το κρίσιμο θέμα/ερώτημα του κειμένου ανάλογα με τον τρόπο που αντιλαμβάνονται το νόημα του κειμένου.
Για την απάντηση προϋποτίθεται:

**Ευχαριστώ
για την προσοχή σας
και τη συμμετοχή σας**

Καλή δύναμη